

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In Causa Religionis Miscellaneorum Libri Tres In Diuersos
Tractatus antea non æditos, ac diuersis temporibus,
locisq[ue] scriptos digesti**

Cochlaeus, Johannes

Ingolstadii, 1545

VD16 C 4328

I. Annotationes Io. Cochlaei in epistolam quandam e Francfordia ad
Moenum sita datam, Scriptae Misnae Anno. 1539.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29563

MISCELLANEO²

RVM IO. COCHLAEI LI.

ber Tertius Tractatus Primus,

ANNOTATIONES IO. COCHLAEI

in Epistolam quandā è Franckfordia, quæ ad Mœs
num seu Mogunum sita est, datam, Anno
Domini M. D. XXXIX,

EPISTOLA:

Vblicam pacem sperandam esse fertur. Nam uenerunt ad Franckfordiam Episcopus (quem ita uocant) postulatus Constantiensis: Et Matthias Helt, commissarij Cæsaris cum plena potestate. Lesgi exemplar literarum, quibus imperator concedit eis tantā potestātē oīa ^A licita et tolerabilia agendi, transigendi, pacificandi, & pacem confirmandi, quantam ipse præsens haberet & posset. Duo electores Palatinus & Brandenburgensis sunt pacificatores inter Commissarios Cæsaris & nostros, nostri hijs diebus obtulerunt pacificatoribus Grauamina sua, ut uocant, & adiecerunt articulos pacificationis, Inicō petunt ut perspicue declaretur, quæ sunt ^B Causæ Religionis, uidelicet non hæ tantum quæ fidei tardis sunt, Verum etiā quæ ad Iurisdictionem & bona ecclesiæ pertinent, & quæ huius sunt generis ^C de his non sit ius Camere iudicare, utque omnia prius à iudicio Camere in hijs causis acta & iudicata abrogentur.

Deinde

Deinde ut iudices scilicet assessores Camerae ^D ex utraque parte æquali numero eligantur, ut non solū Religionis Causæ, hac Ratione non suscipiantur à Camera. Verum etiam ut nostri in Ciuilibus etiam Controuersijs non habeant iniquos quos Iudices propter Religionem. Adhæc petunt ut liceat ipsis ^E Interea temporis dum Religionis Controuersia pacifice componatur tractare, bona ecclesiastica & administrare suis ecclesijs prout queant in Concilio generali libero et nō partiali, aut i legitimis Imperij Comitijs tueri. Propterea petūt, ut etiā alijs statib, imperij ^F liberū sit Euangelion agnoscere, ac ut subditi quoq; aliorum statuum non tractentur à suis ^G Crudeliter, si nostram Religionem agnoscant, sed aut dimittant eos libere è regionibus suis, Salsuis tamen publicis legibus & tributis (ut fieri solet) emigrare aut sinant ipsas Impune apud se habitare, si modo publicam ipsorum Religionem nō turbauerint, aut Conuenticula fecerint. Deinde petunt ut ^H matrimonia sacerdotum nostrorum & spiritualium agnoscantur Pro legitimis Coniugijs & permittāt eis ac liberis ipsorum publica et uulgaria Iura successionis & hereditatis, Postremo petunt de Iudicio ^I Causarū matrimonialium, ut nostris liceat in sua cuiusq; Iurisdictione de ijs Cognoscere, & ne ab extraneis quidem ad episcoporum fora citentur. Hæc fere summa eiusmodi eorum quæ nostri ad constituendam firmam certam & perpetuam pacem petunt.

Quid post hæc autem actum sit ignoro interim tamen dum hæc aguntur miserunt nostri Capitaneos suos ad Augustā, Vlmam & reliqua loca ut diligenter obseruent aduersariorum conatus, & si quidem aduersarij conscribunt exercitum, ut & ipsi * conscribant milites, & si enim pacificatores bene polliceantur de pace, nostri tamen non remittent

mittent curam suam donec uiderint, rem in tuto esse. Ego uideo uobis utrinque ingentia pericula imminere si bellum erit, nos iudicabimur^K autores, si pax & tranquillitas, nostri cum metus abfuerit^L magis inhiabunt in bona Ecclesiastica quam curabunt Ecclesiam, & Pontifex Romanus capta occasione pacem etiam^M Iuramentis firmatam facile rescindet & Cæsarem à promissionibus pro more exoluet. Quare utcumque res acta aut transacta fuerit, nobis est manu domini pendendum est, qui ecclesiam^N suam uel inter aduersarios uel inter uos probe tuebitur.

Annotationes Ioannis Cochleij.

A Licita & tolerabilia: Ergo si Pacificatores decernerent, ut pars aduersa retineret Lutheri aut Zuinglij doctrinam, tanquam Euangelicam, & de bonis Ecclesiarum disponeret pro libito suo, sicut hactenus iniuste fecit: Imperator ista seruare aut rata habere minime teneretur, quia nec licita forent nec tolerabilia.

B Causæ religionis. Hinc cognoscitur hypocrysis partis aduersæ, quæ hactenus Edicta & mandata Cæsaris religionis prætextu eludit, tanquam contra suam conscientiam facerent, si Lutheri & complicum eius doctrinam dimitterent, & antiquam Ecclesiæ fidem reciperent. Nunc autem uolunt Religionis uocabulum, extendi etiam ad Iurisdictionem & ad Ecclesiarum bona, quæ ipsi Irreligiose contra omne ius, tam diuinum quam humanum Ecclesijs & Monasterijs ablata retinent, ut facile intelligas, oculum eorum non tam ad fidem & conscientiam, quam ad externam iurisdictionem & rerum temporalium possessionem respicere.

C Deijs non sit ius Cameræ iudicare, Cur non? Quot enim leges habentur in Codice atque etiam in Autenticis, De rebus Ecclesiarum non alienandis? Legant saltem Ambro. & Augu. ut ex ijs cognosceant, ad Imperatorem spectare, bona Ecclesiarum tueri.

D Ex utraque parte æquali numero eligantur. Hic satis aperte sententur schisma Imperij, per ipsos introductum, Alioquin frustra diceretur. Ex utraque parte. Cur non potius seruetur ordo antiquus Imperij & Cameræ, si nullum sit in Imperio schisma?

OO

Interea

E Interea temporis. Hoc est, semper & in perpetuum uolunt bona Ecclesiastica pro libitu suo administrare, Quia nunc potest celebrari Concilium, quod ipsi liberum & non parziale dicant, Papam enim pro parte habent, & non pro parte. Concilium autem Papam excludere non potest.

F Liberum sit Euangelion agnoscere. Vbi quæso prohibuit hoc Cæsar? ubi Papa? fuit hoc ultra Mille annos semper liberum sub Christianis Principibus. Sed ipsi Euangelion nouum comminiscuntur, in quo licet laicis occupare ac possidere Ecclesiarum & Monasteriorum bona, cultum diuinum, pro quo seruando eiusmodi bona data sunt à pijs, impie abolere, & Ecclesiæ ritus atq; obseruationes despiciere & calcare. Hoc non Christi sed Sathanæ Euangelium est.

G Crudeliter. Nemo recte dixerit Crudeliter esse, si de noxijs secundum leges summuntur supplicia. Qualia in hæreticos constituta leguntur à Catholicis Imperatoribus C. de hæreticis per totum.

H Matrimonia, sed non merentur ita dici, illicita perfidorum Apostatarum contubernia, quæ potius sunt incæsta connubia & spiritualia contra uotum adulteria, tam legibus quàm sacris Canonibus atq; etiam sacris literis prohibita.

I Causarum Matrimonialium. Hæ ad Episcopos spectant, non ad laicos, Quia Matrimonium unum est septem sacramentis est, Quorum administratio & iudicium ad sacerdotes pertinet.

* Conscribant milites. Contra quæ hostem? Contra Imperatorem? At is non hostis sed dominus eorum est, Cui rebellare & sediciosum est & damnabile, quia est diuinæ ordinationi resistere. Ro. 13.

K Autores. Recte, quia utriusque potestati rebelles & contrarij estis, Siue igitur inuadatis nos ultro, siue utramque potestatem pertinaci contumacia ad corrigendum uos impuleritis, belli autores eritis.

L Magis inhiabunt in bona Eccle. Ita male imbuti, ac incitati sunt à uobis o. Apostatæ. Nam antequam uestra in lucem prodiret doctrina pseudoeuangelica, nequaquam sic inhiabant Principes & ciuitates partium uestræ in bona Ecclesiarum, sed relinquebant ea pie, sicut fecerant pii maiores eorum, Ecclesijs ac Monasterijs, ad peragendum cultum Dei, propter quem Ecclesiasticis personis donata fuerunt. Vos autem docuistis, impium esse eum cultum, & cruentas edidistis Bullas ad destruendum Ecclesiasticorum regimen: sub hac quidem nequissima atq; impijssima spe, ut sublati de medio Catholicis sacerdotibus atq; Monachis, uobis, tanquam ueris Ecclesiæ ministris, illorum relinqueretur bona

tur bona, Nunc uero, ubi uidetis ea bona. maxima ex parte retineri
 a uestris laicis, uobis autem non tantum inde dari quantum speraba
 tis, cauillamini ad inuicem in angulis, uestros magis inhiare in bona
 Ecclesiastica q̄ curare Ecclesiam.

M Iuramentis, si ea fuerint illicita & contra publicum bonum, aut
 contra fidem Ecclesiæ. Pium est enim in turpibus promissis rescin
 dere fidem.

N Ecclesiam suam Dominus tuebitur. Non est de hoc dubium,
 Tutatus est enim eam hætenus. 1500. annis, contra longe maio
 res & fortiores persecutores atq; hæreticos q̄ hodie sunt. Sed domi
 ni Ecclesia non est noua Lutheri aut Zuinglij secta, quæ utiq; peris
 bit, sicut hætenus perierunt omnes aliæ sectæ, Christus autem in
 Catholica Ecclesia permanebit usq; ad consummationem sæculi.

Annotationes scriptæ Misnæ Anno Domini.

1 5 3 9.

MISCELLANEO RVM LIBRI TERTII

Tractatus secundus.

ADVERSUS QUERELAM LAZARI
 ficti & sacrilegi, Defensio Canonorum, per
 Ioan. Cochleum.

Vi pium Deicultū à sede Apostolica per
 pios & Apostolico spiritu præditos uiros
 ad Germaniæ gentes olim Idolatras propa
 gatum, et iam D C C. & amplius añis per
 petuo pietatis & sanctæ deuotionis usu
 confirmatum, Imperatorumq; & aliorum
 Principum Christianorum religiosa in foundationib. largita
 teadauctū, abolere nunc molunt, non solū grauib. calūnijs

O o 2 onerant